

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Історичний факультет

Затверджено
на засіданні Вченої ради
історичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка (протокол № 1/2023-24
від 30 серпня 2023 року)

Голова Вченої ради
проф. Сіромський Р.Б.

Силабус курсу

«Сучасна світова історіографія»

для студентів, які навчаються за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
спеціальності 054 «Соціологія»

Назва курсу	Сучасна світова історіографія ЗК2.1.1.01
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, вул. Університетська 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра історії Центральної та Східної Європи
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 Соціальні та поведінкові науки 054 Соціологія
Викладачі курсу	Зашкільняк Леонід Опанасович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії Центральної та Східної Європи
Контактна інформація викладачів	e-mail: leoza10@gmail.com ; http://clio.lnu.edu.ua/employee/zashkilnyak-leonid-opanasovych ; м. Львів
Консультації по курсу відбуваються	щовівторка, 13:00-15:00 год. на кафедрі історії Центральної та Східної Європи (Головний корпус ЛНУ ім. І.Франка, ауд. 317). Для погодження часу індивідуальних консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити.
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Курс «Сучасна світова історіографія» є дисципліною за вільним вибором студентів, які здобувають знання зі спеціальності «054 Історія та археологія» для освітньої програми підготовки магістра соціології, яка викладається впродовж одного семестра в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	Курс розроблено таким чином, щоб надати слухачам необхідні знання про сучасний стан світової та української історичної науки. Набуті знання повинні допомогти майбутнім фаховим соціологам орієнтуватися в організації, методології і проблематиці розвитку сучасного історіописання, створити теоретичний і практичний фундамент розуміння історичного характеру суспільних змін і трансформацій.
Мета та цілі курсу	Метою навчальної дисципліни є ознайомити студентів з сучасним розвитком історичної науки і думки в зарубіжних країнах Європи, Америки, а також зі станом історичної науки в сучасній Україні, сформулювати у них уявлення про процеси нагромадження та інтерпретації історичних знань і ту роль, яку вони відіграють у суспільному житті сучасного світу. Основними цілями вивчення дисципліни є засвоєння студентами основної історіографічної термінології, методичних прийомів аналізу історичних праць, опанування інформацією про основні теоретичні та конкретно-історіографічні здобутки провідних національних історіографій, суспільно-політичні та інтелектуальні умови розвитку і примноження історичних знань в провідних країнах світу, основні історичні напрями та школи, дослідників, які внесли помітний вклад у розвиток історичної думки та історіографії за останні півстоліття.
Література для вивчення дисципліни (вибіркова)	<ul style="list-style-type: none"> • Бессмертный Ю.Л. “Анналы”: переломный этап? // Одиссей. Человек в истории. Культурно-антропологическая история сегодня. – Москва, 1991. • Бессмертный Ю.Л. Как же писать историю? Методологические веяния во французской историографии 1994-1997 гг. // Новая и новейшая история. – 1998. - № 4. • Блок М. Апология истории или Ремесло историка. – Москва, 1973. • Верменич Я.В. Історична регіоналістика. Навчальний посібник / відп.ред. В.А. Смолій. – Київ, 2014.

- Вжосек В. Історія – Культура – Метафора. Постановня неklasичної історіографії. Про історичне мислення. – Київ, 2012.
- Гірц К. Інтерпретація культур: Вибрані есе. Пер. з англ. Н. Комарова. Київ, 2001.
- Гобсбаум Е. Вік екстремізму. Коротка історія ХХ віку. 1914-1991. – Київ, 2001.
- Гуревич А.Я. Исторический синтез и школа “Анналов”. – Москва, 1993.
- Дейвіс Н. Європа. Історія. – Київ, 2000.
- Драбкин Я.С. Проблемы и легенды в историографии германской революции 1918-1919. – Москва, 1990.
- Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле. – Київ, 2012.
- Дюпон-Мельниченко Ж.-Б., Ададуров В. Французька історіографія ХХ століття. – Львів, 2001.
- Зашкільняк Л. Радянські міфи в сучасній українській історіографії: час змін і замін // Історія та історіографія в Європі. – Київ, 2016. – Випуск 5.
- Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. – Львів, 1999.
- Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Посібник для студентів історичних факультетів університетів. – Львів, 2007.
- Исторические исследования в России. Тенденции последних лет. – Москва, 1996.
- Історик і Влада. Колективна монографія /Відп.ред. В.°Смолій. – Київ, 2016.
- Кінан Е. Російські історичні міти. – Київ, 2003.
- Калакура Я. Методологія історіографічного дослідження. Науково-методичний посібник. – Київ, 2018.
- Калакура Я. Українська історіографія. Курс лекцій. – Київ, 2004.
- Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. – Київ, 2013.
- Кунина А.Е. США: методологические проблемы историографии, практика исследований. – Москва, 1988.
- Кондратюк К.К., Сухий О.М. Сучасна національна історіографія новітньої історії України (1914–2009 рр.). – Львів, 2010.
- Нові перспективи історіописання. За редакцією Пітера Берка. – Київ, 2004.
- Организация исторической науки в странах западной Европы / Отв. ред. В.В.Согрин. – Москва, 1988.
- Портнов А. Упражнения с историей по-украински. – Москва, 2010.
- Портнов А. Історії істориків: Обличчя й образи української історіографії ХХ століття. – Київ, 2011.
- Потульницький В.А. Україна і всесвітня історія. Історіософія світової та української історії ХVІІ-ХХ століть. – Київ, 2002.
- Репина Л.П. Историческая наука на рубеже ХХ–ХХІ вв.: социальные теории и историографическая практика – Москва, 2011.
- Репина Л.П. “Новая историческая наука” и социальная история. – Москва, 1998.
- Рохас К.А.А. Историография в ХХ веке. История и историки между 1848 и 2025 годами. – Москва, 2008.
- Рюзен Й. Нові шляхи історичного мислення. – Львів, 2010.
- Согрин В.В., Зверева Г.И., Репина Л.П. Современная историография Великобритании. – Москва, 1991.
- Социальная история: проблемы синтеза / Отв. ред. В.В.Согрин. – Москва, 1994.
- Харарі Ю.Н. Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2019.

	<ul style="list-style-type: none"> • Guldi Jo and Armitage David.. The History Manifesto. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. • World History by the World's Historians / P.Spickard, J.V.Spickard, K.M.Cragg. – Boston etc., Mc Graw Hill, 1998.
Тривалість курсу	Один семестр.
Обсяг курсу	24 години аудиторних занять. З них 12 годин лекцій, 12 годин практичних занять, 66 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде:</p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Опанувати нову теоретичну і конкретно-історичну інформацію щодо стану історичних досліджень в передових країнах світу, а також в Україні; • Самостійно працювати з фаховою історичною літературою, піддавати аналізу науково-історичні знання; • Вміти дати коротку і розширену характеристику науково-історичних праць, виступити з критичними зауваженнями і побажаннями щодо їх змісту; • Атрибувати науково-історичні праці за їх методологічним спрямуванням та приналежністю до наукових шкіл і напрямів; • Мати навички підготовки і репрезентації історіографічних текстів; • Розкривати суспільно-політичні та ідейні спонуки авторів науково-історичних праць, змальовувати вплив соціальних чинників на історіюписання; • Визначати соціальні функції та ідейне спрямування фахових історичних творів. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обирати оптимальні і адекватні методи науково-дослідної роботи над конкретною темою; • Брати участь у роботі фахового історіографічного середовища; • Втілювати результати наукових досліджень у тексти наукових праць; • Визначати необхідні види і жанри науково-історичної продукції; • Оцінювати історіографічну ситуацію в своїй країні і в світі; • Пропонувати і втілювати науково-історичні проекти.
Ключові слова	Історична наука, історіографія, світова і національна історія
Формат курсу	Очний /вечірній
	Проведення лекцій, практичних занять та консультацій для кращого розуміння тем

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання

1-й	<p>Тема 1. Об'єкт і предмет історіографії.</p> <p>1. Термінологія.</p> <p>2. Об'єкт і предмет.</p> <p>3. Методологічні аспекти.</p>	Лекція	<p>Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Посібник для студентів історичних факультетів університетів. – Львів, 2007.</p> <p>Историография истории нового и новейшего времени стран Европы и Америки / Под ред. И.П. Дементьева и А.И. Патрушева. – Москва, 2000.</p> <p>Колесник І.І. Українська історіографія XVIII – поч. XX ст. – Київ, 2000.</p> <p>Калакура Я. Українська історіографія. Курс лекцій. – Київ, 2004.</p> <p>Калакура Я. Методологія історіографічного дослідження. Науково-методичний посібник. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2016. 320 с.</p> <p>Зевелев А.И. Историографическое исследование: методологические аспекты. – Москва, 1987.</p>	Видача індивідуальних завдань, 2 год.	1 тиждень
2-й	<p>Тема 2. Епістемологічна криза і пошуки нових моделей історіописання в другій половині XX – на початку XXI століть.</p> <p>1. Особливості інтелектуальної ситуації.</p> <p>2. Етапи і напрями розвитку історичних студій.</p> <p>3. “Нова історична наука”.</p> <p>4. Постмодерністський виклик та історична думка.</p> <p>5. Проблема історичного синтезу. Національна історія.</p> <p>6. Міжнародне співробітництво істориків.</p>	Лекція-презентація	<p>Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Посібник для студентів історичних факультетів університетів. – Львів, 2007.</p> <p>Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. – Львів, 1999.</p> <p>Заярнюк А. Про те, як соціальна історія ставала культурною // Україна модерна. – Київ; Львів, 2005. – Число 9.</p> <p>Історія та історіографія в Європі. Збірник наукових праць / Редактори С. Стельмах, Г. Хаусман. – Київ, 2003 – 2004. – Вип. 1, 2-3.</p> <p>Козеллек Р. Часові пласти. Дослідження з теорії історії. Зі статтею Ганса-Георга Гадамера. – Київ, 2006.</p> <p>Нові перспективи історіописання. За редакцією Пітера Берка. – Київ, 2004.</p>	2 год., письмова контрольна робота	1 тиждень
3-й	<p>Тема 3. Провідні напрями і школи в сучасній світовій історіографії.</p> <p>1. Кліомертка та її перспективи.</p> <p>2. Соціальна історія та її метаморфози.</p> <p>3. Культурно-антропологічна історія.</p> <p>4. Історія повсякдення.</p>	Лекція-презентація	<p>Вжосек В. Історія – культура – метафора. Постановня неklasичної історіографії. Про історичне мислення. Київ, 2012.</p> <p>Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле. Київ, 2012.</p>	2 год.	1 тиждень

	<p>5.Історія речей. 6.Мікроісторія та локальна історія. 7.Регіональна історія. 8.Гендерні студії та історія сексуальності. 9.Глобальна історія.</p>		<p>Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Посібник для студентів історичних факультетів університетів. Львів, 2007. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів, 1999. Репина Л.П. “Новая историческая наука” и социальная история. – Москва, 1998. Рохас К.А.А. Историография в 20 веке. История и историки между 1848 и 2025 годами. Москва, 2008. Рюс Ж. Поступ сучасних ідей. Панорама сучасної науки / З французької переклав Віктор Шовкун. Київ, 1998. Співак Гаятрі Чакраворті. В інших світах. Есеї з питань культурної політики. Київ, 2006.</p>		
4-й	<p>Тема 4. Особливості історіографічної ситуації в європейських країнах і США. 1. Традиції і новаторство французької історіографії. 2. Історична наука у Великій Британії: від соціальної до культурно-антропологічної історії. 3. Історична наука у ФРН: від соціальної історії до соціальної антропології. 4.Історична наука США: відкритість на новаторство. 5.Російська історіографія: тиск минулого.</p>	Лекція-презентація	<p>Ададуrow В. Нові “території” історії: проблеми синтезу соціальних наук у творчості третього покоління школи “Анналів” (на прикладі концептуальних поглядів Еммануеля Ле Руа Лядюрі) // Вісник Львівського університету. Серія історична. Львів, 2000. Вип. 35-36. Бессмертный Ю.Л. Как же писать историю? Методологические веяния во французской историографии 1994-1997 гг. // Новая и новейшая история. 1998. № 4. Гломозда К. Сенс і стан історичних досліджень як актуальна проблема наукової та освітньої спільноти США // Сучасна українська історіографія: проблеми методології та термінології. Матеріали Всеукраїнського науково-методологічного семінару (Київ, 17 червня 2004 р.). Київ, 2005. Гуревич А.Я. Исторический синтез и школа “Анналов”. Москва, 1993. Дюпон-Мельниченко Ж.-Б., Ададуrow В. Французька історіографія ХХ століття. Львів, 2001.</p>	2 год., письмова контрольна робота	1 тиждень
5-й	Тема 5. Початки трансформації історіописання в Україні.	Лекції	Зашкільняк Л. Радянські міфи в сучасній українській історіографії: час змін і замінів	2 год.	1 тиждень

	<p>1. Традиції національного історіописання в Україні.</p> <p>2. Здобуття незалежності і спроби «націоналізації» історії.</p> <p>3. Усунення «білих і чорних плям» національної історії.</p> <p>4. Зміни в історичній освіті України.</p> <p>5. Шкільна та академічна історія на шляху оновлення.</p>		<p>/ Леонід Зашкільняк // Історія та історіографія в Європі. Київ, 2016. Випуск 5.</p> <p>Історик і Влада. Колективна монографія / Відп.ред. В.°Смолій. Київ, 2016.</p> <p>Калакура Я. Українська історіографія. Курс лекцій. Київ, 2004.</p> <p>Портнов А. Історії істориків: Обличчя й образи української історіографії ХХ століття. Київ, 2011.</p> <p>Потульницький В.А. Україна і всесвітня історія. Історіософія світової та української історії ХVІІ-ХХ століть. Київ, 2002.</p> <p>Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть: здобутки і проблеми. Колективна монографія за редакцією Леоніда Зашкільняка. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2003.</p>		
6-й	<p>Тема 6. Сучасний стан і перспективи національної історіографії.</p> <p>1. Історична політика Української держави: здобутки і невдачі.</p> <p>2. Проблеми підготовки фахових кадрів.</p> <p>3. Центри історичної науки в Україні.</p> <p>4. Проблема національного гранд-наративу.</p>	Лекція-презентації	<p>Зашкільняк Л. Радянські міфи в сучасній українській історіографії: час змін і заміни / Леонід Зашкільняк // Історія та історіографія в Європі. Київ, 2016. Випуск 5.</p> <p>Історик і Влада. Колективна монографія / Відп.ред. В.°Смолій. Київ, 2016.</p> <p>Калакура Я. Українська історіографія. Курс лекцій. Київ, 2004.</p> <p>Портнов А. Історії істориків: Обличчя й образи української історіографії ХХ століття. Київ, 2011.</p> <p>Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть: здобутки і проблеми. Колективна монографія за редакцією Леоніда Зашкільняка. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2003.</p> <p>Верменич Я. Локальна історія як науковий напрям: традиції й новації. Київ, 2012.</p>	2 год.	1 тиждень
7-й	<p>Тема 7. Нові тенденції в сучасному історіописанні.</p> <p>1. Методологічні проблеми світової історіографії (від постмодерну до постпостмодерну).</p> <p>2. Прагматичний поворот в історіографії.</p>	Практичне заняття	<p>Верменич Я. Локальна історія як науковий напрям: традиції й новації. Київ, 2012.</p> <p>Верменич Я.В. Історична регіоналістика. Навчальний посібник / відп.ред. В.А. Смолій. Київ, 2014.</p>	2 год.	1 тиждень

	3.Соціологічні виміри сучасного історіописання.		Зашкільняк Л. Радянські міфи в сучасній українській історіографії: час змін і замін / Леонід Зашкільняк // Історія та історіографія в Європі. Київ, 2016. Випуск 5. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Посібник для студентів історичних факультетів університетів. Львів, 2007. Історик і Влада. Колективна монографія / Відп.ред. В.°Смолій. Київ, 2016. Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. Київ, 2013. Потульницький В.А. Україна і всесвітня історія. Історіософія світової та української історії XVII-XX століть. Київ, 2002. Українська історіографія на зламі XX і XXI століть: здобутки і проблеми. Колективна монографія за редакцією Леоніда Зашкільняка. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2003.		
8-й	Тема 8.Студії пам'яті та їх вплив на суспільства. 1.Мнемозійна тематика у XX ст. М. Альбвакс. 2.Бум мнемозійних студій. П. Нора, Я.Ассман і А.Ассман. 3. Пам'ятева тематика в сучасній українській історіографії.	Практичне заняття	Ассман А. Простори спогаду. Форми трансформації культурної пам'яті. К., 2012. Нора П. Теперішнє, нація, пам'ять. Київ, 2014. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Посібник для студентів історичних факультетів університетів. Львів, 2007.	2 год.	1 тиждень
9-й	Тема 9. Соціологічні виміри студій пам'яті. 1.Світові та українські практики вивчення соціальної пам'яті. 2.Український кейс студій пам'яті.	Практичне заняття	Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Посібник для студентів історичних факультетів університетів. Львів, World History by the World's Historians / P.Spickard, J.V.Spickard, K.M.Cragg. – Boston etc., Mc Graw Hill, 1998.	2 год.	1 тиждень
10-й	Тема 10. Методологічні пропозиції «прагматичної» історії. 1.»Історичний маніфест» Джо Гулді і Д.Армітажа (лискусія)	Практичне заняття	Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Посібник для студентів історичних факультетів університетів. Львів, 2007. Guldi, Jo., Armitage, David, The History Manifesto. Cambridge, 2014.	2 год.	1 тиждень
11-й	Тема 11. Українська тема в світовій історіографії. 1.Норман Дейвіс.	Практичне заняття	Рюзен Й. Нові шляхи історичного мислення. – Львів, 2010.	2 год.	1 тиждень

	2.Тімоті Снайдер. 3.Сергій Плохій.		Дейвіс Н. Європа: Історія. Київ, 1996. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності.. Харків, 2016. Снайдер Т. Криваві землі: Європа між Гітлером і Сталіним. Київ, 2018.		
12-й	Тема 12. Перспективи розвитку історіографії в умовах глобалізації. 1.»Глобальна історія для глобального світу». 2.Джаред Даймонд і Френсіс Фукуяма: еволюціонізм в дії. 3. Пропозиції Еви Доманської («рятівна історія») 4. Вперед до минулого чи назад до майбутнього? Яка історія?	Практичне заняття	Джаред Даймонд. Коллапс. Чому одні общества виживають, а другие умирают. М., 2010. Колесник І. Глобальна історія. Історія понять / НАН України. Інститут історії України. Київ, 2019. Иггерс Г., Ван Э. Глобальная история современной историографии (при участии Суприи Мукерджи). М., 2012. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ, 2019. World History by the World's Historians / P.Spickard, J.V.Spickard, K.M.Cragg. – Boston etc., Mc Graw Hill, 1998.	2 год. Проведення тестування	1 тиждень

Підсумковий контроль, форма	Залік за сумою набраних балів під час контролю якості знань.
Пререквізити	Для вивчення курсу слухачі потребують базових знань бакалаврської та магістерської освітніх програми зі спеціальності 054 Соціологія, достатніх для сприйняття категоріального апарату курсу.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	У процесі вивчення дисципліни застосовуються наступні методи: -навчально-методичні методи і прийоми індивідуальної роботи та роботи з колективом: -інтерактивна лекція; -лекція-презентація; - практичні заняття; -круглі столи; -самостійна робота з науковою літературою; -консультування; -перевірка і оцінювання письмових контрольних робіт; -перевірка створених наукових текстів (рефератів-есеїв); -співбесіда зі слухачем; -тестування.
Необхідне обладнання	Вивчення курсу не потребує спеціального обладнання поза медіапроектором і комп'ютером.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: ➤ Відвідування лекцій і консультацій викладача – 10% ➤ Участь у практичних заняттях – 20 %

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Написання аудиторних 2-х модульних контрольних – 10% ➤ Підготовка і захист реферату-есею – 10% ➤ Письмовий (тестовий) залік – 50% <p>Письмові роботи: Очікується, що слухачі виконають два види письмових робіт – короткі модульні контрольні роботи (2) і реферат-есею на тему, запропоновану і обрану студентом. Завершальним контролем якості знань студентів є тестування з питань, відображених у Робочій програмі дисципліни.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи слухачів будуть їх власними оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших слухачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі слухача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі слухачі відвідають усі лекції курсу. Слухачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку слухачі зобов'язані дотримуватись усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані слухачами під час відвідування лекційних занять, написання модульних контрольних, виконання індивідуального завдання у формі реферату есею. При цьому обов'язково враховуються присутність слухача на заняттях та активність у сприйнятті навчального матеріалу; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Питання до заліку чи екзамену	Залік проводиться по сумі балів, набраних студентом в процесі семестрового контролю.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.